

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیش و پاسخ‌های

دعای حک

حسین زین‌العابدین

وکیل دادگستری

سرشناسه	: زینالی، حسین. ۱۳۶۶ -
عنوان قرارداد	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: پرسش و پاسخ‌های دعاوی چک/ حسین زینالی؛ (به سفارش) بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا.
مشخصات نشر	: تهران: چراغ دانش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۳۸-۷۹-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: با حمایت مالی بنیاد بین‌المللی حقوق سنا.
موضوع	: چک -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Iran -- Law and legislation -- Checks
موضوع	: چک -- ایران -- پاسخ‌ها
موضوع	: Iran -- Questions and answers -- Checks
شناسه افزود	: بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا
رده بندی کنگره	: ۴۱۳۹۵ پ ۹/۹۳۹/۹۳۹ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۱/۵۵۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۹۱۶۹۱

شناسنامه

عنوان کتاب: پرسش و پاسخ‌های دعاوی چک

مؤلف: حسین زینالی

ناشر: انتشارات چراغ دانش

ناظر چاپ: طیب زینالی

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۵

قطع و تیراژ: وزیری/ ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۳۸-۷۹-۲

کد کتاب: ۳۰۵

www.cheraghdanesh.com

چراغ دانش را در گوگل جستجو کنید.

دفتر مرکزی: تهران، میدان بهمن‌تیر، ورودی مدرس، کوچه مازندرانی، پلاک ۴، طبقه ۳ و ۶ واحد ۷ و ۱۴

تلفن: ۸۸۱۴۰۶۰۲-۳
تلفن: ۰۲۱

حق چاپ برای انتشارات چراغ دانش محفوظ است. هر گونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون

اخذ مجوز کتبی از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.

فهرست کلی

۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	پرسش و پاسخ های مطالبه طلب
۱۵.....	مبحث اول: نشست های قضائی در قالب پرسش و پاسخ
۶۵.....	مبحث دوم: نظریه های مشورتی در قالب پرسش و پاسخ
۸۱.....	پرسش و پاسخ های دعوای مطالبه وجه چک
۸۳.....	مبحث اول: نشست های قضائی در قالب پرسش و پاسخ
۱۳۳.....	مبحث دوم: نظریه های مشورتی در قالب پرسش و پاسخ
۱۵۵.....	دعوای چک در قوانین و مقررات قانونی
۱۵۷.....	قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۸۲)
۱۶۶.....	از آیین نامه اجرای مفاد اساسی لایحه اجرای مصوب ۱۳۸۷
۱۶۸.....	از قانون تجارت
۱۷۲.....	ضمانت در قانون تجارت
۱۷۴.....	ضمانت در قانون مدنی
۱۷۹.....	منابع و مآخذ

فهرست جزئی

۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	پرسش و پاسخ های مطالبه طلب
۱۵.....	مبحث اول: نشست های قضائی در قالب پرسش و پاسخ
۱۵.....	۱. تصمیم دادگاه در مورد سفته سفید امضا
۱۶.....	۲. پرداخت خسارت تأخیر تأدیه تا زمان اجرای حکم
۱۷.....	۳. پرداخت اجاره بها از طریق صدور چک
۱۹.....	۴. اثبات جهت وجه چک
۲۰.....	۵. مالی یا غیرمالی بودن دعوی استرداد اعیان سفته ها
۲۱.....	۶. گرفتن سفته ای متعلق به ضامن های متعدد برای دین واحد
۲۲.....	۷. امضای شخص ناشناس در ظهر سفته
۲۲.....	۸. قلم خوردگی عبارت «حاشیه کرد» در متن چک
۲۳.....	۹. اعتبار رقم مندرج در سند جاری
۲۴.....	۱۰. امضا سفته به وکالت از طرف متعهد
۲۴.....	۱۱. صدور دستور موقت عدم پرداخت وجه چک
۲۷.....	۱۲. ذی نفع بودن قائم مقام حقوق و تعهدات در ماتر معنوع دعوی
۲۹.....	۱۳. اخذ هزینه دادرسی در صورتی که خسارت تأخیر تأدیه همزمان با اصل چک
۳۰.....	۱۴. مشروعیت خسارت تأخیر تأدیه و تاریخ محاسبه آن
۳۵.....	۱۵. صدور حکم در مورد خسارت تأخیر تأدیه چک های بلامحل با توجه به نظر شورای محترم نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام
۳۳.....	۱۶. ابتدای زمان استحقاق دریافت خسارت تأخیر تأدیه مطالبه از محسن دائن است
۳۵.....	۱۷. تاریخ چک و سررسید، ضابطه تعیین تورم و شاخص میزان خسارت است
۳۷.....	۱۸. نحوه محاسبه تأخیر تأدیه از زمان سررسید تا هنگام پرداخت
۴۰.....	۱۹. نحوه عمل دارنده چک پس از شکایت کیفری
۴۲.....	۲۰. ارائه دو دادخواست جداگانه همزمان، هر یک با خواسته نه میلیون ریال
۴۴.....	۲۱. رعایت تشریفات در تقدیم دادخواست در کلاهبرداری و چک بلامحل
۴۵.....	۲۲. طرح دعوی مجدد خواهان علیه ظهرنویس پس از قرار رد دفتر و قطعیت آن

۲۳. تکلیف دادگاه نسبت به اعتراض ظهرنویس به قرار تأمین خواسته ۴۶
۲۴. موارد عدم نیاز به ایداع خسارت در تأمین خواسته ناشی از چک ۴۷
۲۵. ضرورت سپردن خسارت احتمالی در تأمین خواسته چکی که در موعد مقرر ۴۸
۲۶. اعتراض خواهان به رأی صادره از شورای حل اختلاف در زمینه خسارت تأخیر تأدیه ۵۰
۲۷. عدم تکمیل مستندات مربوط به مطالبه طلب ۵۱
۲۸. تقاضای الزام به تنظیم سند رسمی قبل از پرداخت ثمن معامله ۵۲
۲۹. شرط حق فسخ معامله از سوی بایع در صورت عدم پرداخت وجه چک ۵۳
۳۰. توافق خریدار و فروشنده در خصوص پرداخت ثمن معامله توسط ثالث ۵۵
۳۱. صدور حکم به پرداخت مابقی ثمن بدون توجه به تنظیم سند رسمی ۵۶
۳۲. جواز اخذ چک توسط بایع به عنوان ثمن مورد معامله ۵۸
۳۳. پرداخت چک شخص ثالث به عنوان ثمن مبیع در وجه بایع ۵۸
۳۴. پرداخت ثمن به وسیله چک نحو ابطال اختیار فسخ ۵۹
۳۵. شکایت کیفری و اقامه دعوی - وقف چک از طریق وکیل ۶۱
۳۶. مهلت مطالبه وجه چک از صادرکننده ظهرنویس ۶۳
۳۷. اجرای دو حکم پرداخت وجه چک با استناد به یک حکم همان چک ۶۴
- مبحث دوم: نظریه‌های مشورتی در قالب پرسش و پاسخ ۶۵
۱. ضرورت ارائه درخواست وخواهی همراه رضایت شاکی، عدم غیابی موضوع چک ۶۵
۲. تأمین خواسته در دعوی راجع به سفته و ابلاغ وخواست ۶۶
۳. تأمین خواسته در دعوی مستند به برات منوط به تأمین خسارت، استماعی است ۶۷
۴. مسئولیت ورثه در مورد اداء دیون متوفی به نسبت سهم‌الارث ۶۸
۵. خسارت تأخیر تأدیه در دعاوی سفته و برات ۶۸
۶. تاریخ مطالبه سفته‌های عندالمطالبه ۶۹
۷. مطالبه سفته‌های شرکت ۶۹
۸. مسئولیت متعهدان پرداخت سفته ۷۰
۹. خسارت تأخیر تأدیه چک ۷۱
۱۰. انتقال چک از طریق ظهرنویسی ۷۱
۱۱. عدم وخواست سفته در موعد قانونی ۷۲

۱۲. ابلاغ اوراق قضائی در دعوی حقوقی چک ۷۳
۱۳. مالی یا غیرمالی بودن دعوی ابطال اجراییه با موضوع وجه نقد ۷۴
۱۴. هزینه دادرسی در مطالبه خسارت تأخیر تأدیه ۷۴
۱۵. عدم پرداخت هزینه دادرسی در حکم به پرداخت وجه چک ۷۵
۱۶. هزینه دادرسی در دعوی استرداد لاشه چک ۷۵
۱۷. عدم امکان صدور توأمان قرار تأمین خواسته کیفری و حقوقی در مطالبه وجه چک ۷۶
۱۸. دریافت گواهی عدم پرداخت بعد از ۱۵ روز و صدور قرار تأمین خواسته ۷۷
۱۹. درخواست تأمین خواسته وجه چک قبل از طرح دعوی به استناد برگه برگشت چک ۷۷
۲۰. بیان سوگند در دعوی مطالبه وجه چک ۷۸
۲۱. احتساب خسارت تأخیر تأدیه با توجه به تصویب تبصره الحاقی به ماده ۲ قانون صدور ۷۸
- پرسش و پاسخ های دارای مطالبه وجه چک ۸۱**
- مبحث اول: نشست اوراق قضائی در قالب پرسش و پاسخ ۸۳**
۱. لزوم و اخلاص چک برین طرح دعوی علیه ظهرنویس و صدور قرار تأمین ۸۳
۲. ضمانت اجرای عدم رجوع مالک چک در تصفیه در موعد مقرر ۸۴
۳. تعهد به انتقال اتومبیل، معلق بر لایحه رد چک ۸۵
۴. ملاک محاسبه مواعد شش ماهه مقرر در ماده ۱۱ قانون چک مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ ۸۷
۵. تکلیف دادگاه نسبت به خسارت تأخیر تأدیه ۸۷
۶. صدور حکم در مورد خسارت تأخیر تأدیه چک ها ۸۹
۷. شمول یا عدم شمول خسارت تأخیر تأدیه در مورد ضامن و ظهرنویس ۹۰
۸. مطالبه و محاسبه خسارت تأخیر تأدیه وجه چک ۹۲
۹. ملاک تعیین خسارت تأخیر تأدیه در خصوص چک و حواله ۹۳
۱۰. خسارت تأخیر تأدیه در دعوای مطالبه وجه چک ۹۵
۱۱. نحوه اجرای محکومیت های مالی در صورتی که دعوای مطالبه ۹۶
۱۲. ماهیت دعوای راجع به تنظیم وصیت نامه، هبه نامه، الزام به تنظیم سند ۹۷
۱۳. ابلاغ با توجه به ماده ۲۲ قانون صدور چک ۹۸
۱۴. ابلاغ به شخص متهم در صورتی که در دو پرونده کیفری و حقوقی ۱۰۰
۱۵. آخرین نشانی صادرکننده چک در بانک محال علیه ۱۰۲
۱۶. چگونگی رسیدگی به دعوای مرتبط در محاکم مختلف ۱۰۲

۱۷. اقامه دعاوی موازی در موضوع واحد..... ۱۰۴
۱۸. تودیع خسارت احتمالی در تأمین خواسته جرائم چک ۱۰۶
۱۹. ابداع خسارت برای تأمین خواسته در دعاوی به طرفیت ظهرنویس چک ۱۰۷
۲۰. تقاضای تأمین در مورد چک بلامحل قبل از سررسید ۱۰۸
۲۱. دادخواست ضرر و زیان بابت چک وعده‌دار ۱۰۹
۲۲. صدور قرار تأمین خواسته در مورد چکی که در موعد مقرر گواهی عدم پرداخت ۱۱۲
۲۳. درخواست تأمین قبل از حلول سررسید چک ۱۱۳
۲۴. مصادیق بودن خسارت احتمالی در صورت صدور قرار تأمین خواسته ۱۱۴
۲۵. اعتراض ثالث نسبت به قرار تأمین خواسته ۱۱۷
۲۶. دریافت خسارت احتمالی جهت صدور قرار تأمین خواسته ۱۱۸
۲۷. آثار گواهی عدم پرداخت چک از مهلت در خصوص تأمین خواسته ۱۲۰
۲۸. طرح دعوا علیه صادرکننده چک به زبان جلب ثالث ۱۲۲
۲۹. احتساب ادعای تهاثر از سوی خواننده اختلاف طرفین در منشأ آن ۱۲۴
۳۰. اقدام به صدور چک‌های بلامحل از یک نسخه چک ۱۲۷
۳۱. تقاضای رسیدگی به چند دعوا با موضوع مطالبه وجه چند چک ۱۲۸
۳۲. اثر خط زدن حواله‌کرد در چک‌های بانکی و هزینه‌های مؤسسات اعتباری ۱۲۹
۳۳. امکان مطالبه وجه چک از چند طریق ۱۳۰
۳۴. چک ثمن معامله تلقی نمی‌شود. ۱۳۱
۳۵. اجرای دو حکم پرداخت وجه چک با استرداد لاشه همان چک ۱۳۲
- مبحث دوم: نظریه‌های مشورتی در قالب پرسش و پاسخ ۱۳۳
۱. دعوی استرداد اسناد غیرمالی تلقی می‌شود. ۱۳۳
۲. نحوه محاسبه مواعد مقرر در دعاوی مربوط به چک ۱۳۳
۳. اثر پرداخت ثمن معامله به وسیله چک بلامحل ۱۳۴
۴. پرداخت چک‌های صادره از متوفی توسط بانک ۱۳۵
۵. مسئولیت وراثت در قبال دارنده چک بلامحل ۱۳۵
۶. مسئولیت متصدی اژانس در تحویل چک‌های امانی ۱۳۶
۷. دارنده چک در هر حال حق مراجعه به صادرکننده چک را دارد ۱۳۷
۸. اقامتگاه قانونی صادرکننده چک ۱۳۸

۹. عدم نیاز به پرداخت خسارت احتمالی جهت صدور قرار تأمین	۱۳۹
۱۰. شمول قانون صدور چک	۱۳۹
۱۱. تکلیف دارنده چک مفقود شده	۱۴۰
۱۲. تکلیف دارنده چک‌های سیبا جهت وصول وجه آن‌ها	۱۴۲
۱۳. امکان دریافت وجه چک بدون ظهرنویسی	۱۴۳
۱۴. مالی یا غیرمالی بودن دعوای استرداد لاشه چک	۱۴۳
۱۵. مطالبه وجه چک وعده‌دار قبل از سررسید	۱۴۴
۱۶. زمان مطالبه خسارت تأخیر تأدیه وجه چک	۱۴۴
۱۷. مسئولیت ظهرنویس و ضامن	۱۴۵
۱۸. شمول قانون تجارت در مورد چک‌های صادره بر عهده صندوق‌های قرض‌الحسنه	۱۴۶
۱۹. مطالبه خسارت تأخیر تأدیه علیه ضامن و ظهرنویس	۱۴۷
۲۰. تفاوت صدور قرار تأمین تأخیر تأدیه در دعوای مطالبه وجه مستند به چک یا سفته	۱۴۷
۲۱. زمان محاسبه خسارت تأخیر تأدیه	۱۴۸
۲۲. ضمانت اجرای تضامنی بدون تعاقب	۱۴۹
۲۳. لزوم رعایت مقررات ابلاغ در دعوای چک	۱۵۰
۲۴. اجرایی و یا اعلامی بودن صدور حکم به استرداد لاشه چک	۱۵۰
۲۵. عدم شمول ماده ۲۷ آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا	۱۵۱
۲۶. فقدان وصف کیفری صدور چک به صورت عدم تعقیب قضایی	۱۵۲
۲۷. تکلیف صادرکننده چک مفقود شده	۱۵۳
۲۸. تکلیف بانک محال‌علیه در خصوص چک بدون امضاء صاحب حساب	۱۵۴
دعوای چک در قوانین و مقررات قانونی	۱۵۵
قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۸۲)	۱۵۷
از آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد لازم‌الاجرا مصوب ۱۳۸۷	۱۶۶
از قانون تجارت	۱۶۸
ضمانت در قانون تجارت	۱۷۲
ضمانت در قانون مدنی	۱۷۴
منابع و مآخذ	۱۷۹

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ التحصیلان در زمانی مشغول به کار می‌شوند یا کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ التحصیلان حقوق پوشیده نیست. بی تردید تنها منبع آموزش عملی وکالت، قضاوت و به طور کلی رشته حقوق قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصدیق‌ناپذیر، سبک و پاسخ‌ها و اختلاف نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ التحصیلان حقوق بیش از سایرین مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه موجب عقب ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوق دان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هر کدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منسجم به فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوی طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوی اقدام نماید؛ لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعوی... در رویه دادگاه‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آراء اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور؛

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوی.

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوی به صورت منسجم و منظم گردآوری شده تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مناسب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حد اکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع بررسی شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوی؛

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛

۳. ارائه معرفی دعوی و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛

۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در پناه بعدی استفاده نماید؛ لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پر بار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و پنج